

ELÄKETURVAKESKUS

KALEVANKATU 6 - HELSINKI
Puhelin (vaihde) 64 25 11 Postisiirto 120811
Liikepankit Osuuskassat Säästöpankit tili 5041

Yleiskirje n:o 13/65

10. 12. 1965

Työntekijäin eläkelakien mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille

Asia: ensi vuoden alusta voimaan tulevat muutokset työeläkelakeihin ja -asetuksiin

Eduskunta on käsitellyt loppuun hallituksen esityksen laeiksi työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta. Esitetyt lakitekstit on hyväksytty sellaisinaan. Lait vahvistettaneen ja julkaisuttaneen asetuskokoelmassa vielä kuluvan joulukuun aikana, jolloin ne tulevat voimaan ensi vuoden alusta. Niiden sanamuoto ilmenee eläkelaitoksille viime marraskuun 3 päivänä jaetusta hallituksen esityksen jäljennöksestä. Eläketurvakeskus on jättänyt sosiaaliministeriölle ehdotuksensa toimeenpanoasetusten muutoksiksi. Ehdotetut muutokset, jotka niin ikään tulisivat voimaan ensi vuoden alusta, ilmenevät tämän yleiskirjeen liitteestä. Uusien säännösten soveltamisen helpottamiseksi ja yhtenäisen käytännön aikaan saamiseksi Eläketurvakeskus on päättänyt antaa seuraavat ohjeet.

A. TEL:n soveltamispiiriä koskeva muutos

TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdan uusien säännösten mukaan työsuhteen kumuluminen lain piiriin riippuu siitä, voidaanko työansio arvioida keskimäärin vähintään 180 markaksi kuukaudessa. Työsuhde, jossa säännöllinen työaika on vähintään 20 tuntia viikossa, on kuitenkin työansion määrästä riippumatta lain alainen. Säännölliseen työaikaan on kiinnitettävä huomiota vain niissä tapauksissa, joissa keskimääräinen kuukausiansio on arvioitava 180 markkaa pienemmäksi, ja silloinkin ainoastaan edellytyksin, että säännöllinen työaika on määriteltävissä. Jos on kysymys

työsuhteesta, jossa työaika ei voida tarkoin määritellä, kuten asian laita yleensä on esimerkiksi talonmiesten, lehdenjakajien, kotonaan työtään suorittavien ja useiden siivoojien työsuhteen kohdalla, ei säännöllistä työaika saa määritellä arvioimalla, vaan silloin on keskimääräinen työansio yksin ratkaiseva.

Keskimääräisen työansion arvioimisesta säädetään endotetussa uudessa TEA 1 a §:ssä. Arvion perustaksi otetaan keskimääräinen palkka neljän ensimmäisen kuukauden aikana työsuhteen alusta lukien. Palkka määritellään tällöin samojen perusteiden mukaan kuin eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa. Näin saadun keskimääräisen palkan katsotaan jatkuvan samana sen vuoden loppuun, jona mainittu neljän kuukauden ajanjakso on päättynyt. Jos siis keskimääräinen palkka neljän ensimmäisen kuukauden aikana on noussut laissa säädettyyn rajaan, työsuhte täyttää lain piiriin kuulumisen edellytykset seuraavaan vuodenvaihteeseen saakka, vaikka tosiasiallinen keskimääräinen palkka sittemmin osoittautuisikin rajamäärää pienemmäksi. Sen jälkeen katsotaan keskimääräisen työansion kunakin kalenterivuotena jatkuvan saman suuruisena kuin tosiasiallinen keskimääräinen palkka on ollut edellisen kalenterivuoden aikana.

Mitä edellä on sanottu, koskee työsuhdetta, jossa ei ole tapahtunut palkkaan vaikuttavia työsuhteen ehtojen muutoksia. Milloin tällainen muutos on sattunut, suoritetaan uusi arvio, jonka perustana on tosiasiallinen keskimääräinen palkka neljän kuukauden aikana välittömästi muutoksen jälkeen. Uusi arvio tulee tarpeelliseksi silloin, kun työsuhte ei aikaisemman arvion mukaan kuulu lain piiriin. Samoin on asian laita silloin, kun palkka muutoksen johdosta on pienentynyt ja työnantaja harkitsee aikaisemmin lain piiriin kuuluneen työsuhteen ilmoittamista siirtyväksi lain piirin ulkopuolelle. Kun uusi arvio suoritetaan, katsotaan arvion perustana olevan keskimääräisen palkan jatkuvan samana seuraavaan vuodenvaihteeseen. Sovelletaan siis samaa sääntöä kuin ensimmäistä arviota suoritettaessa. Kun sitten seuraavan kalenterivuoden keskimääräistä työansiota arvioidaan, ei luonnollisestikaan ole otettava huomioon palkkaa, joka on saatu ennen työehtojen muutosta.

Edellä mainitulla tavalla arvioitu palkka on määräävänä ratkaistaessa kysymystä, kuuluuko työsuhte lain piiriin. Määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa otetaan sitä vastoin huomioon tosiasialliset työansiot.

Ansioraja, joka oikeuttaa lain piiriin kuulumiseen, on sidottu palkkaindeksiin, kuitenkin siten, että rajan muuttuminen edellyttää sosiaaliministeriön nimenomaista päätöstä. Rajan ei siten välttämättä tarvitse muuttua joka kerta, kun palk

kaindeksiluvussa tapahtuu muutoksia. Laissa säädetty rajamäärä, 180 markkaa, vastaa vuodeksi 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua 142.

Uusia säännöksiä on sovellettava niihin työsuhteisiin, jotka jatkuvat 1.1.1966 tai alkavat sen jälkeen. Jos työsuhde on päättynyt ennen mainittua päivää, se ei muutoksen johdosta enää tule lain piiriin. Sama koskee sellaisen työntekijän työsuhdetta, joka on täyttänyt 65 vuotta ennen 1.1.1966.

Ratkaistaessa kysymystä, tuleeko 1.1.1966 jatkuva työsuhde lain piiriin, on, jollei työaikaa koskeva säännös tule sovellettavaksi, arvioitava vuoden 1966 keskimääräinen työansio käyttämällä perustana vuonna 1965 ansaittua palkkaa. Tätä palkkaa laskettaessa sovelletaan niitä perusteita, jotka on säädetty uudessa TEL 7 §:n 3 momentissa. Myös hätä- ja ylityöstä saatu korvaus otetaan siis huomioon ja luontoisedut arvioidaan samojen perusteiden mukaan kuin veron annakkoa pidettäessä.

Jos 1.1.1966 jatkuva työsuhde muutoksen johdosta tulee lain piiriin, luetaan takautuva palvelusaika eläkkeeseen oikeuttavaksi niin suurelta osalta, kuin työsuhteen on edellä selostettuja säännöksiä soveltaen katsottava yhdenjaksoisesti täyttäneen uudet edellytykset lain piiriin kuulumiselle. Ansiorajaa koskevaa säännöstä sovellettaessa ei tällöin saa pienentää 180 markan määrää, vaikka palkkaindeksiluku onkin aikaisempina vuosina ollut alhaisempi. Suunnitelmien mukaan perusteita muutetaan siten, että työntekijälle taannehtivasti järjestettävän eläketurvan osalta työnantajalle ei määrätä maksua erikseen, vaan taannehtivaan palvelusaikaan perustuvasta eläkkeen osasta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti TEL 12 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti.

B. Työsuhteen päättymisajankohtaa koskevat TEL:n uudet säännökset

TEL 2 §:n uuden 2 momentin mukaan työsuhteen katsotaan päättyneen sen päivän lopussa, jolta viimeksi ennen työsuhteen katkeamista tai, milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, ennen työkyvyttömyyden alkamista suoritettiin palkkaa. On huomattava, että viimeinen päivä, jolta suoritettiin palkkaa ennen työkyvyttömyyden alkamista, muodostaa työsuhteen päättymishetken vain tähän työkyvyttömyyteen perustuvan työkyvyttömyyseläkkeen ollessa kysymyksessä. Jos työsuhde ei ole työsopimuslain mukaan katkennut ja työntekijä tervehtyttyään palaa takaisin entiseen työhönsä, katsotaan eläkettä myöhemmin uuden eläketapahtuman

johdosta myönnettäessä työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisena.

Edellä sanottua säännöstä on sovellettava tapauksiin, joissa työsuhde on katkennut tai työkyvyttömyys alkanut 1. 1. 1966 tai myöhemmin. Jos tällöin kuitenkin aika, jolta viimeksi on maksettu palkkaa, on päättynyt vuonna 1965 tai aikaisemmin, ei uuden säännöksen vaikutusta voida ulottaa sen voimaantuloa edeltäneeseen aikaan, vaan sellaisissa tapauksissa työsuhteen on katsottava päättyneen 31. 12. 1965.

Sama TEL 2 §:n 2 momentti sisältää säännökset myös sen tapauksen varalta, että lain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettut edellytykset työsuhteen kuulumiselle lain piiriin lakkaavat olemasta voimassa työsuhteen vielä jatkuessa. Työsuhde lakkaa silloin kuulumasta lain piiriin sinä päivänä, jona työnantajan ilmoitus muutoksesta on saapunut eläkelaitokselle. Jollei työnantaja tee tällaista ilmoitusta, esimerkiksi koska muutos tulisi muodostumaan tilapäiseksi, työsuhde kuuluu jatkuvasti lain piiriin. Ilmoituksen saapuessa eläkelaitoksen on tarkastettava, että sen peruste annettujen tietojen mukaan on oikea. Jos syntyy epätietoisuutta siitä, onko työsuhteen edelleenkin katsottava kuuluvan lain piiriin, voi työnantaja, työntekijä tai eläkelaitos saattaa asian Eläketurvakeskuksen ratkaistavaksi.

Jos eläketurva laiminlyönnin takia tai muusta syystä järjestetään vastaisen jälkeen, kun TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettut edellytykset työsuhteen kuulumiselle lain piiriin jo ovat lakanneet olemasta voimassa, työnantaja ei ole aikanaan ilmoittanut eläkelaitokselle muutoksestakaan. Tällaiseen tapaukseen ei voida soveltaa edellä selostettua säännöstä, vaan silloin on meneteltävä ikään kuin ilmoitus olisi muutoshetkellä tehty, jollei työnantaja eläketurvaa järjestettäessä ilmoita haluavansa, että työsuhde jää lain piiriin vielä muutoksen jälkeenkin.

Jos työsuhde, joka aikaisemmin on täyttänyt TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettut edellytykset, on työnantajan ilmoituksen perusteella jäänyt lain piirin ulkopuolelle, ja jos mainitut edellytykset myöhemmin uudelleen tulevat voimaan, menetellään niin kuin uusi työsuhde silloin olisi alkanut. Muutoshetkestä lasketaan silloin mm. neljän kuukauden odotusaika. Säännös antaa johtoa myös kysymykseen, miten odotusaika on laskettava, kun työsuhde ei heti alusta ole täyttänyt mainittuja edellytyksiä, vaan tulee ensimmäisen kerran lain piiriin vasta myöhemmin. Silloinkin neljän kuukauden odotusaika lasketaan siitä hetkestä, jolloin edellytykset lain piiriin kuulumiselle tulivat voimaan.

C. Eläkesäätiörajaa koskeva muutos

TEL 3 §:n 1 momentin muutetun säännöksen mukaan eläketurvan järjestämiseen eläkesäätiötä käyttäen vaaditaan, että säätiön toimintapiiriin tulee pysyvästi kuulumaan vähintään 50 työntekijää. Niihin säätiöihin, jotka on merkitty eläkesäätiörekisteriin ennen 1.1.1966, sovelletaan kuitenkin TEL 3 §:n 1 momenttia sen aikaisemmassa muodossa. TEA 2 §:ään on ehdotettu lain muutoksesta johtuvaa korjausta. Samalla on ehdotettu siinä mainitun kuuden kuukauden ajanjakson lyhentämistä neljäksi kuukaudeksi, mikä vastaa TEL:n odotusaikaa koskevaan säännökseen aikaisemmin tehtyä muutosta.

D. Muutokset rajoitussäännöksiin sekä täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä koskeviin säännöksiin

TEL 4 §:n 4 momenttia ja LEL 5 §:n 3 momenttia on muutettu siten, että ne voivat tulla sovellettaviksi vain sellaisiin työsuhteisiin, jotka ovat alkaneet vuoden pituisena aikana välittömästi ennen työkyvyttömäksi tuloa. Lisäksi TEL:n säännöstä on muutettu siinäkin suhteessa, että sen soveltamiseksi nyt vaaditaan työkyvyttömyyden aiheuttaneen sairauden, vian tai vamman olemassaolo jo kysymyksessä olevan työsuhteen alkaessa. Näillä ns. rajoitussäännöksillä on keinoittelua ehkäisevä vaikutus. Samalla niitä soveltaen karsitaan työkyvyttömyyseläkettä myönnettäessä pois työsuhteet, jotka ovat alkaneet vasta työntekijän sairastuttua ja joissa palkkaedut sen vuoksi yleensä ovat aikaisempia huonommat. Tässä suhteessa rajoitussäännökset vaikuttavat parantavasti työntekijän eläketurvaan.

Viimeksi mainittu eläketurvaa parantava vaikutus tulee korostetusti näkyviin sen muutoksen johdosta, joka on tehty TEL 6 §:n 3 momentin säännökseen. Jotta työntekijälle luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika, ei enää vaadita, että sairastuminen on tapahtunut eläkkeeseen oikeuttavan työsuhteen kestäessä. Ainoana edellytyksenä on nyt, että työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin vuosi on kulunut eläkkeeseen oikeuttavan työsuhteen päättymisestä. Sääntönä tulee siten olemaan, että jos työntekijä on jatkanut työntekoaan työkyvyttömäksi tuloonsa saakka, hän on oikeutettu täysitehoiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen siitä riippumatta, onko hän kauan sairastellut ja onko hän viime aikoina ennen työkyvyttömäksi tuloaan vaihdellut työpaikkoja.

TEL 6 §:n 3 momenttiin on myös tehty se muutos, että tuleva palvelusaika lasketaan työkyvyttömyyden alkamisesta, vaikka työsuhde olisi päättynyt sitä ennen.

LEL 7 §:n 1 momentissa on pysytetty voimassa vaatimus, että työntekijän on täytynyt ansaita laissa säädetty rajamäärä tietyinä ajanjaksona välittömästi ennen sairastumista. Tämä ajanjakso on nyt pitennetty puoleksitoista vuodeksi. Lisäksi on poistettu rajoitus, että tuleva palkka lasketaan vasta siitä, kun työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Tulevaa palkkaa määrättäessä katsotaan hänen vuosittain ansaitsevan laissa säädetyn rajamäärän, jollei hän minään kalenterivuotena ole LEL-töissä ansainnut sitä enempää.

TEL 6 §:n 5 momenttiin ja LEL 7 §:n 3 momenttiin on sisällytetty kol-lisionormit sellaisten tapausten varalta, että työntekijä olisi oikeutettu saamaan hyväkseen tulevan palvelusajan tai palkan kahden tai useamman työ- tai virkasuhteen perusteella. Sääntönä on silloin, että tuleva palvelusaika tai palkka lasketaan vain viimeksi päättyneeseen työ- tai virkasuhteeseen. Jos nämä kuitenkin ovat jatkuneet samanaikaisina niin pitkän ajan, että työntekijä on niiden perusteella saavuttanut oikeuden täysitehoiseen työkyvyttömyyseläketurvaan ennen kummankaan päättymistä, luetaan tuleva palvelusaika tai palkka niihin kuhunkin. TEL:ssä tämä merkitsee, että eläkkeeseen oikeuttavan työsuhteen on täytynyt jatkua samanaikaisena toisen työ- tai virkasuhteen kanssa vähintään neljä kuukautta. LEL-työt luetaan näitä säännöksiä sovellettaessa kaikki yhteen, ja jos työntekijä niissä ennen sairastumistaan on muun lain alaisen - esimerkiksi TEL:n tai KVTEL:n alaisen - täysitehoiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavan työ- tai virkasuhteen kestäessä ansainnut vähintään LEL 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun rajamäärän, hän saa muun lain mukaisen eläketurvan estämättä lukea hyväkseen myös LEL 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun tulevan palkan.

Työkyvyttömyyseläkettä koskevia uusia säännöksiä on sovellettava niihin tapauksiin, joissa työkyvyttömyys on alkanut 1.1.1966 tai myöhemmin. Jos työkyvyttömyys on alkanut aikaisemmin, sovelletaan vanhoja säännöksiä siitä riippumatta, ratkaistaanko eläkehakemus tai alkaako eläke esimerkiksi myöhästyneen hakemuksen johdosta vasta uusien säännösten voimaan tultua.

E. Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa koskevat uudet säännökset

TEL 7 §:n säännökset eläkkeen perusteena olevasta palkasta on perusteellisesti uusittu. Pykälän 1 ja 2 momentin säännökset tulevat ensimmäisen kerran sovellettaviksi vasta vuonna 1967, minkä vuoksi ne jätetään tässä selostamatta. Sama koskee TEA 7 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta.

TEL 7 §:n uuden 3 momentin mukaan työansio otetaan huomioon eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä. Tällöin ei kuitenkaan lueta mukaan työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta. Säännös merkitsee, että palkalla edellä sanotuin rajoituksin tarkoitetaan samaa kuin ennakkoperintälain 4 §:ssä ja että eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa otetaan huomioon myös hätä- ja ylityöstä saatu korvaus. Luontoisetujen raha-arvo määräytyy myös ennakkoperinnässä sovellettavien perusteiden mukaan. Tämän lisäksi säädetään TEL 7 §:n 3 momentissa, että milloin työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, pidetään myös niistä saatua tuloa eläkkeen perusteena olevaan palkkaan sisältyvänä työansiona. Ehdotetun TEA 7 §:n 3 momentin mukaan tällaiset palvelurahat ja vapaaehtoiset lahjat otetaan huomioon saman suuruisina kuin viimeksi toimitetussa verotuksessa, jollei muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä esitetä.

Edellä mainittuja palkan määräytymisperusteita koskevia säännöksiä sovelletaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrättäessä ensimmäisen kerran niihin työsuhteisiin, joissa työntekijä on täyttänyt eläkeiän vuonna 1966 tai, jos työsuhde on päättynyt ennen eläkeiän täyttämistä, joissa työsuhde on päättynyt 1.1.1966 tai sen jälkeen. Näissä tapauksissa on siis eläkkeen perusteena oleva palkka myös siltä osin, kuin otetaan huomioon vuonna 1965 saatuja ansioita, laskettava uusien perusteiden mukaan.

TEA 7 §:n 2 momenttiin on vielä ehdotettu otettavaksi erityinen laskusääntö sellaisten tapausten varalta, että työsuhde on jatkunut työntekijän täytettyä eläkeiän. Tällöin katsotaan työansion eläkeiän täyttämivuotena jakaantuvan ennen eläkeiän saavuttamispäivää ja sen jälkeen saatuihin osiin samassa suhteessa kuin työsuhteen vastaava kesto-aika samana vuotena. Säännöstä on sovellettava niihin työsuhteisiin, joissa työntekijä on täyttänyt eläkeiän 1.1.1966 tai sen jälkeen.

F. Ajanjaksojen laskernista koskevat uudet säännökset

TEA 6 §:n nykyiset säännökset on ehdotettu korvattaviksi uusilla säännöksillä. Nämä koskevat kaikkia TEL:ia sovellettaessa laskettavia ajanjaksoja. Niiden mukaan jokaiseen kalenterikuukauteen katsotaan sisältyvän 30 päivää ja kalenterikuukausien pituudet tasoitetaan siten, että kuukauden viimeistä päivää ja kalenterikuukausvuotena myös helmikuun viimeistä edellistä päivää pidetään kuukauden 30. päivänä. Laskettaessa ajanjakson pituutta kuukausina jaetaan siihen sisältyvien päivien lukumäärä kolmellakymmenellä. Liitteenä olevista esimerkeistä ilmenee, miten näitä säännöksiä sovelletaan.

G. Prosessuaalisia säännöksiä koskevat muutokset

TEL 19, 20, 21 ja 22 §:ään on tehty eräitä muutoksia, joista tärkein koskee perustevalitusta maksun maksuunpanosta. Ne tulevat voimaan 1. 1. 1966, jolloin niitä sovelletaan myös aikaisemmin vireille tulleisiin, vielä käsiteltävinä oleviin asioihin. Perustevalituksen voi, jollei aika sen tekemiseen ole mennyt umpeen, tehdä myös ennen 1. 1. 1966 määrätyistä tai maksuunpannuista maksuista, kuitenkin sillä rajoituksella, että jos maksua koskeva ulosmittaus on toimitettu ennen sanottua päivää, valituksen suhteen on voimassa mitä TEL 22 §:n 1 momentissa aikaisemmin on ollut säädetty.

LEL 10 §:n 4 momenttia on muutettu mm. siten, että aika, jolta työeläkekassa voi määrätä vakuutusmaksun laiminlyöntiin syyllistyneelle työnantajalle, on pitennetty kulumassa olevaksi ja viideksi sitä edeltäneeksi kalenterivuodeksi. Uutta säännöstä voidaan soveltaa myös vakuutusmaksuun, joka kohdistuu aikaan ennen 1. 1. 1966, kuitenkin sillä rajoituksella, ettei sen perusteella voida määrätä vakuutusmaksua, joka aikaisempien säännösten mukaan oli vanhentunut lainmuutoksen voimaantullessa.

TEA 12 §:ään on ehdotettu eräitä muutoksia, jotka koskevat eläkelaitosten toimivaltaa. Uusien säännösten mukaan eläkehakemuksen ratkaiseminen ja eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen tehtävät kuuluvat kuten tähänkin asti ensi sijassa sille eläkelaitokselle, jossa työntekijälle on viimeisen TEL-työsuhteensa perusteella järjestetty TEL:n vähimmäisehdot täyttävä eläketurva tai, jos kysymys on

perhe-eläkkeestä tai hautausavustuksesta, jossa työntekijälle viimeksi on jätetty tällaisen edun käsittävä eläketurva. Jos kuitenkin viimeinen työsuhde ei oikeuta kysymyksessä olevaan eläkkeeseen, edellä sanottu eläkelaitos on oikeutettu sopimaan sen eläkelaitoksen kanssa, jonka piiriin työntekijä on viimeisen eläkkeeseen oikeuttavan TEL- tai LEL-työsuhteensa perusteella kuulunut, eläkehakemuksen ratkaisemisen ja eläkkeeseen liittyvien eläkelaitoksen muiden tehtävien siirtämisestä viimeksi mainitulle eläkelaitokselle. Samoin edellytyksin eläkelaitos voi siirtää toiselle eläkelaitokselle pelkästään eläkkeeseen liittyvät myöhemmät tehtävät. LEA 13 §:ään on ehdotettu vastaava muutos.

Edellä mainittuja TEA:n ja LEA:n säännöksiä voidaan soveltaa kaikkiin 1.1.1966 eläkelaitoksissa vireillä oleviin tai sen jälkeen vireille tuleviin asioihin. Myös 1.1.1966 jo maksettavina oleviin eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen myöhemmät tehtävät voidaan sanotun päivän jälkeen siirtää toiselle eläkelaitokselle mainittuja säännöksiä soveltaen. Eläketurvakeskus tulee aikanaan antamaan yksityiskohtaiset ohjeet säännösten soveltamisesta. Toistaiseksi eläkelaitosten on syytä käyttää siirtämismahdollisuutta vain sellaisiin tapauksiin, joissa on ilmeistä, ettei työntekijä muutoksenhaunkaan johdosta tule oikeutetuksi eläkkeeseen siirtävän eläkelaitoksen piiriin kuuluvan työsuhteensa perusteella.

H. Muita muutoksia

TEL 6 §:ään on tehty eräitä muutoksia, joita edellä ei ole mainittu. Ne ovat sanonnallisia korjauksia ja tarkennuksia, joilla ei ole muutettu eläketurvan sisältöä.

Lisäksi on ehdotettu muutoksia TEA 1, 3 ja 16 §:ään. Ne eivät kaipa selostusta.

I. Eräitä lainmuutoksista johtuvia käytännöllisiä toimenpiteitä

TEL:n soveltamispiiriä koskeva muutos aiheuttaa selvitystyötä lain alaisiksi tulevien työsuhteiden saattamiseksi eläkejärjestelyjen piiriin. Eläketurvakeskus edellyttää, että kukin eläkelaitos kiireellisesti huolehtii asian kuntoon saattamisesta asiakaspiiriinsä kuuluvien työnantajien palveluksessa olevien työntekijöiden osalta. Siinä yhteydessä saattaa syntyä tulkintavaikeuksia koskien kysymystä, onko jotakuta henkilöä pidettävä työsuhteessa olevana työntekijänä vai itsenäisenä yrittäjänä.

täjänä tai sellaisena luottamusmiehenä, joka ei ole työntekijän asemassa. Esimerkiksi yrityksen hallituksen jäsentä ei tämän tehtävänsä perusteella ole katsottava työsuhteessa olevaksi. On myös esitetty käsitys, ettei kiinteistön isännöitsijän voida katsoa olevan työsuhteessa. Eläketurvakeskuksen kannan mukaan isännöitsijä on tässä kohden rinnastettava yrityksen toimitusjohtajaan, jota TEL 2 §:n mukaan on siinä säädetyin rajoituksin pidettävä TEL:ia sovellettaessa työsuhteessa olevana. Mikäli soveltamispiiristä syntyy epäselvyyttä eläkelaitos voi pyytää asiasta Eläketurvakeskuksen lausuntoa tai saattaa asian Eläketurvakeskuksen ratkaistavaksi.

TEL 7 §:n muutokset edellyttävät, että ensi vuonna päättyvien työsuhteiden osalta lasketaan eläkkeen perusteena oleva palkka ottamalla huomioon vuonna 1965 saadut ansiot TEL 7 §:n 3 momentin uusien säännösten mukaisina. Myös vuosina 1967 ja 1968 joudutaan silloin päättyvien työsuhteiden osalta ottamaan huomioon vuonna 1965 saadut ansiot sellaisina kuin uudet säännökset edellyttävät. Tämän vuoksi on jo ensi vuonna tehtävissä, TEA 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuisa vuosi-ilmoituksissa ilmoitettava palkkatiedot uusien säännösten mukaisina. Sama koskee ensi vuonna tehtäviä ilmoituksia työsuhteen päättymisestä, joissa lisäksi on otettava huomioon TEL 2 §:n 2 momentin uudet säännökset.

ELÄKETURVAKESKUS

Tauno Jylhä

Heimer Sundberg

Liitteinä:

- 1) TEA:n ja LEA:n uudet säännökset sellaisina kuin ne ovat sosiaaliministeriölle jätetyssä ehdotuksessa; ja
- 2) eräitä esimerkkejä uusien säännösten soveltamisesta.

Asetus työntekijäin eläkeasetuksen muuttamisesta

1 § (2 mom.)

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain säännöksiä työnantajan itsellensä järjestämään eläketurvaan on eläketurvasuhteesta voimassa, mitä työntekijäin eläkelaissa on työsuhteesta säädetty.

1 a §.

Työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua työansiota arvioitaessa otetaan arvion perustaksi työntekijän saama keskimääräinen palkka neljän kuukauden ajalta työsuhteen alusta, ja työansion katsotaan jatkuvan tämän suuruisena mainitusta ajankohdasta sen kalenterivuoden loppuun, jona sanottu neljän kuukauden ajanjakso on päättynyt. Kunkin seuraavan kalenterivuoden keskimääräisen työansion katsotaan olevan yhtä suuri kuin se palkka, jonka työntekijä on kysymyksessä olevassa työsuhteessa keskimäärin saanut lähinnä edeltäneen kalenterivuoden aikana.

Jos työsopimuksen ehdot muuttuvat niin, että muutoksella on vaikutusta palkkaan, suoritetaan 1 momentissa tarkoitettu arvio uudelleen ottaen perustaksi se palkka, jonka työntekijä on keskimäärin saanut neljältä kuukaudelta välittömästi muutoksen jälkeen. Tätä ajanjaksoa seuraavan kalenterivuoden keskimääräistä työansiota arvioitaessa lasketaan työntekijän saama keskimääräinen palkka vain siltä ajalta, jona muutetut työehdot ovat olleet voimassa. Muutoin sovelletaan vastaavasti, mitä 1 momentissa on säädetty.

2 §.

Toimintansa aloittaneen eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien työntekijöiden lukumäärän katsotaan pysyvästi alittavan työntekijäin eläkelaissa säädetyn määrän, jos niiden työntekijöiden lukumäärä, joiden työsuhde on kestänyt vähintään neljä kuukautta, ei ole kahden viimeksi kuluneen kalenterivuoden päättyessä ollut sanotussa laissa säädetyn suuruinen, ja mikäli ei voida pitää todennäköisenä, että mainittujen työntekijöiden lukumäärä lähinnä seuraavan neljän kuukauden aikana tulee nousemaan vähintään säädettyyn määrään.

3 §. (1 mom. 2 kohta)

Työnantajan tulee ilmoittaa eläkelaitokselle tämän lomakkeita käyttäen:

-----
2) kalenterivuoden päättyessä jatkuvat työntekijäin eläkelain alaiset työsuhteet seuraavan helmikuun loppuun mennessä; sekä
-----

6 §.

Laskettaessa ajanjaksojen pituuksia katsotaan kalenterikuukauteen sisältyvän 30 päivää. Kalenterikuukausien pituudet tasoitetaan siten, että kuukauden viimeistä päivää ja karkausvuotena myös helmikuun viimeistä edellistä päivää pidetään 30. päivänä.

Ajanjakson pituus kuukausina lasketaan siten, että siihen 1 momentin mukaan sisältyvien päivien lukumäärä jaetaan kolmellakymmenellä. Eläkkeeseen oikeuttavaa palvelusaikaa laskettaessa jätetään tällöin osamäärään ehkä sisältyvä vajaa kuukausi huomioon ottamatta.

7 §.

Laskettaessa työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja keskimääriä kuukautta kohden jaetaan saman lain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen työansioiden yhteismäärä kysymyksessä olevaan ajanjaksoon sisältyvien päivien lukumäärällä, ja osamäärä kerrotaan kolmellakymmenellä.

Milloin työsuhde on jatkunut työntekijän täytettyä eläkeiän, katsotaan työansion kalenterivuoden alusta tai, jos työsuhde on alkanut myöhemmin, työsuhteen alkamisesta eläkeiän saavuttamispäivään olevan niin suuri osa työsuhteessa sinä vuotena saadusta kokonaisansiosta kuin sanottu ajanjakso on työsuhteen kestoajasta samana vuotena.

Yleisöltä tulevat palvelusrahat tai vapaaehtoiset lahjat otetaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa huomioon saman suuruisina kuin viimeksi toimitetussa verotuksessa, jollei muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä esitetä.

Sosiaaliministeriö voi antaa tarkempia ohjeita eläkkeen perusteena olevan palkan laskemista varten.

12 §.

Eläkehakemuksen ratkaisee se eläkelaitos, jossa työntekijälle on viimeisen työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteensa perusteella järjestetty mainitun lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävä eläketurva tai, jos on kysymys perhe-eläkkeestä tai hautausavustuksesta, jossa työntekijälle viimeksi on järjestetty sanotunlaisen edun käsittävä eläketurva. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkeasetuksessa säädetään, missä tapauksessa eläkehakemuksen ratkaisee työeläkekassa. Eläkelaitos ratkaisee hakemuksen myös siltä osin, kuin kysymyksessä on muussa eläkelaitoksessa järjestetty työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukainen eläketurva, sekä huolehtii koko eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä eläkelaitoksen muista tehtävistä. Muiden eläkelaitosten kustannettavan eläkeosuuden hyvittämisestä säädetään 16 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu eläkelaitos voi, jos työntekijä on viimeisen kysymyksessä olevaan eläkkeeseen oikeuttavan, työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteensa perusteella kuulunut toisen eläkelaitoksen piiriin, tämän suostumuksella siirtää eläkehakemuksen ratkaisemisen sekä eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät viimeksi mainitulle eläkelaitokselle. Samoin edellytyksin eläkelaitos voi eläkehakemuksen ratkaistuaan siirtää eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen myöhemmät tehtävät toiselle eläkelaitokselle.

Jos eläkelaitoksen toimivallasta syntyy epätietoisuutta tai jos on olemassa erityinen syy, eläketurvakeskus voi määrätä sen eläkelaitoksen, jolle 1 momentissa säädetty tehtävät kuuluvat. Sanottuun määräykseen ei saa hakea muutosta. Eläketurvakeskus voi myös antaa yleisiä ohjeita siitä, miten 1 ja 2 momentin säännöksiä on sovellettava.

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jolloin se on annettu tai postitse saapunut jollekin työntekijäin eläkelaiissa tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaiissa tarkoitettulle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskuk-selle taikka näiden sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle. Jos hakemus edellä sanotun mukaisesti on annettu muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle eläkelaitok-selle, tulee sen toimittaa hakemus edelleen asianomaiselle eläkelaitokselle.

Eläkelaitoksen on tarpeelliset selvitykset saatuaan ratkaistava eläkehakemus viivytyksittä. Päätös on lähetettävä asianomaiselle postitse hänen ilmoitta-

mallaan osoitteella tai toimitettava hänelle todisteellisesti tiedoksi.

16 §. (3 mom. kumotaan.)

Eläkelaitoksen on kunkin vuoden elokuun loppuun mennessä toimitettava eläketurvakeskukselle tämän vahvistamalla lomakkeella tarpeelliset tiedot sen selvittämiseksi, miten eläkelaitosten keskinäinen vastuu edellisen kalenterivuoden aikana maksetuista eläkkeistä jakaantuu. Selvityksen perusteella eläketurvakeskus suorittaa eläkelaitokselle hyvityksen niistä eläkekustannuksista, joista eläkelaitos ei ole vastuussa, ja perii kustannuksiaan varten eläkelaitoksilta maksun. Hyvitys ja maksu määrätään sosiaaliministeriön eläketurvakeskuksen esityksestä vahvistamien perusteiden mukaan.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1966.

Jos kuitenkin ajanjakso, jolta työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettut kalenterivuodet on valittava, on päättynyt tai päättyy

1) ennen tämän asetuksen voimaantuloa, sovelletaan työsuhteeseen työntekijäin eläkeasetuksen 7 §:ää sellaisena kuin se on 23 päivänä helmikuuta 1962 annetussa asetuksessa (183/62); tai

2) vuonna 1966, sovelletaan työsuhteeseen muutoin työntekijäin eläkeasetuksen 7 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on 1 kohdassa mainitussa asetuksessa, paitsi että työansio otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 7 §:n 3 momentin mukaisena.

EHDOTUS

Asetus

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkeasetuksen muuttamisesta.

13 §. (2 ja 3 mom. kumotaan)

Eläkehakemuksen ratkaisee sekä eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä eläkelaitoksen muista tehtävistä huolehtii, jollei työntekijä ole eläkelain alaisen viimeisen työsuhteen päättyessä tai sen jälkeen ollut työntekijäin eläkelain alaisessa työsuhteessa, se työeläkekassa, jonka piiriin hän on viimeksi kuulunut. Muutoin noudatetaan, mitä työntekijäin eläkeasetuksen 12 §:n 1, 2, 3 ja 5 momentissa on säädetty.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1966.

Esimerkkejä TEL:n ja TEA:n uusien säännösten soveltamisesta
=====

A. Työsuhteen kuuluminen TEL:n piiriin TEL 1 §:n 1 mom. 2 kohdan ja 2 §:n 2 mom. mukaan

Työsuhde alkaa 14.1.1966. TEL 7 §:n 3 momentin mukaisesti määrätty työansio 4 ensimmäisen kuukauden eli 14.1.1966 - 13.5.1966 ajalta on 740 mk. Keskimääräinen työansio kuukautta kohden on 1/4 mainitusta määrästä eli siis 185 mk. Työsuhde on näin ollen TEL:n alainen ja pysyy lain piirissä vuoden 1966 loppuun aivan riippumatta siitä, kuinka suurina ansiot tosiasiallisesti jatkuvat sanotun vuoden aikana.

Vuonna 1966 saatujen tosiasiallisten ansioiden keskimäärän perusteella ratkaistaan, kuuluuko työsuhde TEL:n piiriin vielä vuoden 1967 ajan. Esimerkkitapauksessa edellytetään näiden ansioiden keskimäärän olevan 181 mk/kk. Oletetaan, että sosiaaliministeriö on palkkaindeksin muutoksen johdosta korottanut TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn rajamäärän 190 markaksi vuoden 1967 alusta lukien. Kun edellisen vuoden keskimääräinen ansio jää tämän rajan alapuolelle, ovat edellytykset työsuhteen kuulumiselle lain piiriin lakanneet 1.1.1967. Työsuhde pysyy kuitenkin lain piirissä, kunnes työnantaja on tehnyt TEL 2 §:n 2 momentin mukaisen ilmoituksen. Se saapuu eläkelaitokselle 23.1.1967, ja tänä ajankohtana työsuhde TEL:n mielessä päättyy.

Jos vuosien 1967 ja 1968 vaihteessa todetaan, että edellisen vuoden keskimääräinen ansio ylittää vuoden 1968 rajamäärän, työsuhde tulee uudelleen lain piiriin 1.5.1968 eli sen jälkeen kun se on 1.1.1968 jälkeen jatkunut odotusajan. Palvelusaikaa laskettaessa luetaan luonnollisestikin mukaan myös odotusaika.

B. Työsuhteen päättyminen TEL 2 §:n 2 momentin mukaan

Työntekijä on saanut palkkaa 18.12.1965 saakka, mutta hänen työsuhteensa jatkuu edelleen työ sopimuslain tarkoittamassa mielessä. Työkyvyttömyys alkaa 15.2.1966. TEL 2 §:n 2 momentin mukaan työsuhteen on tätä lakia sovel-

lettaessa katsottava päättyneen sen päivän lopussa, jolta työntekijälle viimeks-
ennen työkyvyttömyyden alkamista suoritettiin palkkaa. Kun sanotun säännök-
sen vaikutus rajoittuu sen voimaantulon jälkeiseen aikaan, katsotaan työsuhteen
tässä tapauksessa päättyneen 31.12.1965. Tämän ajankohdan mukaan määräy-
tyy siten mm. eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan päättyminen. Ns. tulevaa
palvelusaikaa taas aletaan TEL 6 §:n 3 momentin säännöksen mukaan laskea
työkyvyttömyyden alkamisesta eli siis 15.2.1966 lukien.

Sama työntekijä, jonka työkyvyttömyys on työ sopimuslain mielessä
jatkunut koko työkyvyttömyyseläkkeelläoloajan, tulee työkykyiseksi ja palaa en-
tiseen työhönsä 19.3.1967. Hän tulee 27.5.1968 jälleen työkyvyttömräksi uuden
sairauden johdosta. Myönnettäessä työkyvyttömyyseläkettä on työsuhteen kat-
sottava myös TEL:n tarkoittamassa mielessä jatkuneen aina siihen ajankohtaan
saakka, jolloin palkan maksaminen ennen uuden työkyvyttömyyden alkamista
päätyi. Asiaan ei siis vaikuta, milloin työsuhteen katsottiin päättyneen aikai-
sempaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä.

C. Eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan laskeminen TEA 6 §:n mukaan

Ehdotetun TEA 6 §:n mukainen menettely ajanjaksojen pituuksien las-
kemiseksi on hyvin samantapainen kuin meillä käytössä oleva korkoajan lasku-
tapa. Säännöksen mukaan katsotaan kuhunkin kalenterikuukauteen sisältyvän
30 päivää ja kuukauden viimeistä päivää pidetään aina 30. päivänä.

Esimerkki 1

Työsuhte alkaa 13.2.1966 ja päättyy 12.6.1966.

Kuten korkoaikaa laskettaessa voidaan tässä käyttää joko ns. poimi-
mismenetelmää tai ns. vähennyslaskumenetelmää.

Poimimismenetelmän mukaan saadaan

helmikuusta	18 pv
maaliskuusta	30 "
huhtikuusta	30 "
toukokuusta	30 "
<u>kesäkuusta</u>	<u>12 "</u>
yhteensä	120 pv = 4 kk

Eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika on siis 4 kk.

Samaan tulokseen tullaan - ja yleensä yksinkertaisemmin - tavanmukaisella vähennyslaskumenetelmällä. Tällöin on vain muistettava ottaa huomioon sekä työsuhteen alkamis - että päättymispäivä lisäämällä vähennyslaskun lopputulokseen 1 päivä.

1966 v 6 kk 12 pv
- 1966 v 2 kk 13 pv
3 kk 29 pv
    + 1 pv
3 kk 30 pv = 4 kk.

Tällä tavoin saatiin siis sama tulos kuin poimimismenetelmällä.

Esimerkki 2

Työsuhde alkoi 19.10.1951 ja päättyi 31.5.1967.

Seuraavassa suoritetaan laskut vain vähennyslaskumenetelmää käyttäen. Tällöin on kuukauden viimeisen päivän järjestyslukuna käytettävä lukua 30 riippumatta siitä, miten monta päivää kuukauteen todellisuudessa sisältyy.

Aika ennen TEL:n voimaantuloa:

1962 v 6 kk 30 pv
- 1951 v 10 kk 19 pv
10 v 8 kk 11 pv
                    + 1 pv
10 v 8 kk 12 pv, josta puolet
5 v 4 kk 6 pv

Aika TEL:n voimaantulosta lähtien:

1967 v 5 kk 30 pv
- 1962 v 7 kk 1 pv
4 v 10 kk 29 pv
                    + 1 pv
4 v 10 kk 30 pv

Edelliset yhteensä:

5 v 4 kk 6 pv
+ 4 v 10 kk 30 pv
9 v 14 kk 36 pv = 10 v 3 kk 6 pv = 123 kk 6 pv

Eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika on siis 123 kk.

Esimerkki 3

Työsuhde alkoi 28. 2. 1965 ja päättyy 31. 10. 1966, ja työntekijä on ollut suorittamassa asevelvollisuuttaan ajan 5. 6. 1965 - 2. 3. 1966.

Tässäkin käytetään vähennyslaskumenetelmää. Eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika saadaan laskemalla yhteen työsuhteen kestoajat ennen ja jälkeen asevelvollisuusajan.

Aika ennen asevelvollisuutta:

1965 v	6 kk	4 pv
- 1965 v	2 kk	30 pv
	3 kk	4 pv
		+ 1 pv
	3 kk	5 pv

Aika asevelvollisuuden jälkeen:

1966 v	10 kk	30 pv
- 1966 v	3 kk	3 pv
	7 kk	27 pv
		+ 1 pv
	7 kk	28 pv

Edelliset ajat yhteensä:

3 kk	5 pv
+ 7 kk	28 pv
10 kk	33 pv = 11 kk 3 pv

Eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika on siis 11 kk.

Samaan tulokseen tultaisiin myös laskemalla ensin työsuhteen koko kesto aika (28. 2. 65 - 31. 10. 66 = 20 kk 1 pv) ja vähentämällä tästä asevelvollisuus aika (5. 6. 65 - 2. 3. 66 = 8 kk 28 pv).